

კავკასიოლოგთა I საერთაშორისო ლინგვისტურ-ანთროპოლოგიური კონგრესის მასალები

PROCEEDINGS OF I INTERNATIONAL LINGUISTIC-
ANTHROPOLOGICAL CONGRESS OF CAUCASOLOGISTS

♦
МАТЕРИАЛЫ I МЕЖДУНАРОДНОГО ЛИНГВИСТИЧЕСКО-
АНТРОПОЛОГИЧЕСКОГО КОНГРЕССА КАВКАЗОВЕДОВ

თბილისი • Tbilisi • Тбилиси
14-16.XI.2022

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Faculty of Humanities
Educational-Scientific Institute of Caucasology
Arnold Chikobava Institute of Linguistics
Ilia Chavchavadze Saguramo State Museum
Circassian (Adyghean) Culture Center

Тбилисский государственный университет имени Ивана Джавахишвили
Учебно-научный институт кавказоведения Факультета гуманитарных наук
Институт языкознания имени Арнольда Чикобава
Государственный музей Сагурамо имени Ильи Чавчавадзе
Черкесский (адыгский) культурный центр

I INTERNATIONAL LINGUISTIC-ANTHROPOLOGICAL CONGRESS OF CAUCASOLOGISTS

Dedicated to the centenary of Mikhail Lokhvitsky (Adzhuk-Girey)

PROCEEDINGS

I МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКО- АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЙ КОНГРЕСС КАВКАЗОВЕДОВ

Посвящается столетию Михаила Лохвицкого (Аджук-Гирея)

МАТЕРИАЛЫ

Tbilisi
Тбилиси
14-16.XI.2022

კავკასია XIX საუკუნის ევროპელების ჩანაწერებსა და ნახატებში

XIX საუკუნის განმავლობაში კავკასიაში საკმაოდ მოიმატა ევროპელთა რაოდენობამ. განსხვავებული იყო რეგიონში მათი მისია და მოღვაწეობის სფერო - მოგზაურობდნენ, ემსახურებოდნენ რუსეთის იმპერიისა თუ სხვა სახელმწიფოების მთავრობებს, აწარმოებდნენ სამეცნიერო კვლევებს, ჯაშუშობდნენ და ა.შ. ზოგიერთმა მათგანმა კავკასიური შთაბეჭდილებები ჩანაწერებისა და ნახატების სახით დაუტოვა შთამომავლობას.

საინტერესოა კავკასიაში, მათ შორის, საქართველოში, სხვადასხვა მისიით ჩამოსული სამი ევროპელის შემოქმედება: უნიკალურია საუკუნის დასაწყისში პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ მოწყობილი სამეცნიერო ექსპედიციის წევრის, ჰაინრიხ თეოდორ ველეს მოგზაურობის შედეგად დატოვებული ნახატები; კავკასიის ომის ისტორიის შესწავლისთვის მნიშვნელოვანია 1858-1862 წლებში ჩრდილო კავკასიელი ხალხის წინააღმდეგ, რუსეთის იმპერიის ჯარში მებრძოლი, მხატვარ თეოდორ ჰორშელტის ნახატები და წერილები; საოცარი სისადავითაა შესრულებული 1897 წელს საქართველოში სამოგზაუროდ ჩამოსული მსოფლიო მნიშვნელობის მეცნიერის, ზოოლოგის, ერნსტ ჰეკელის, ნახატები.

პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ ა. მუსინ-პუშკინის (1799-1805 წწ.) ხელმძღვანელობით კავკასიაში მოწყობილ ექსპედიციაში, ახალი ქვეყნების გაცნობის სურვილითა თუ ფულის შოვნის მიზნით, მონაწილეობა მიიღო 22 წლის გერმანელმა მხატვარმა, ჰაინრიხ თეოდორ ველემ. ექსპედიციაში კარტოგრაფიული რუკების შედგენის პარალელურად ის ყოველთვის ხატავდა. მისი ნახატები საქართველოს ხედებითა და თბილისის პეიზაჟებით გერმანიის მუზეუმებშია გამოფენილი. ველეს ჩანაწერები კავკასიაში მოგზაურობის შესახებ ჯერ არ არის მიკვლეული. ერთი ნახატის ხელმოწერის მიხედვით მხატვარი 1802 წელს უკვე თბილისში იყო. გერმანელმა შემოქმედმა თბილისიდან გასვლითი ექსპედიციებისას ნანახი და განცდილი მთელ რიგ ნახატებში დააფიქსირა - მათში ჩანს უცხო ბუნებისა და საოცრად ლამაზი არქიტექტურისაგან მიღებული შთაბეჭდილებები. ველეს ბევრ ჩანახატსა და მოგვიანებით დამთავრებულ ფუნჯით შესრულებულ ნახატებს „ტიფლისთან“ აწერია. მხატვარი 1803 წლის გაზაფხულზე გაუდგა სომხეთისაკენ მიმავალ გზას. ველემ შექმნა უმშვენიერესი ნახატები, რომელთა ხილვისას თანამედროვე ადამიანი XIX საუკუნის დასაწყისის კავკასიაში მოგზაურობს.

რატომ იბრძოდა ასე თავდაუზოგავად გერმანელი მხატვარი თეოდორ ჰორშელტი თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის მებრძოლი კავკასიელი ხალხის წინააღმდეგ? მისი ვიზიტი მხოლოდ მხატვრის მოგზაურობა რომ არ იყო, ნათლად ჩანს მისი თხზულებიდან, რომელიც მიუნხენში 1880 წელს გამოიცა წიგნად - „თეოდორ ჰორშელტი - მისი ცხოვრება და მისი ნაწარმოებები. ესპანეთი, ალჟირი, კავკასია“. ის რუსების მხარდამხარ იბრძოდა კავკასიის დასაპყრობად და არა მხოლოდ ტილოზე ასახავდა ბრძოლის სცენებს, არამედ თავის ნაშრომში დეტალურად აღწერდა სხვა მნიშვნელოვან მოვლენებს. წიგნის მეორე და მესამე თავებში - „კავკასია“ - ვეცნობით მხატვრის გერმანიაში გაგზავნილ წერილებს. ის დეტალურად აღწერს მოგზაურობის

მარშრუტებს, ბუნებას, დასახლებულ პუნქტებს, ადამიანებს, ბრძოლის ეპიზოდებს, გენერლებთან და სხვა სამხედრო პირებთან შეხვედრებს და ა.შ. გერმანელი მხატვრის ნაშრომი სათანადოდ არაა შესწავლილი; გამოქვეყნებულ სამეცნიერო კვლევებში ყურადღება გამახვილებულია მისი, როგორც მხატვრის შემოქმედებაზე.

ერნსტ ჰეკელის რჩეული წერილები, რომელიც დამუშავებულია გეორგ უშმანისა და კურტ ვედეკინდის მიერ, გამოცემულია 1972 წელს. გამომცემლები აღნიშნავენ, რომ ჰეკელი მოგზაურობდა არა მარტო როგორც მეცნიერი და მკვლევარი, არამედ ასევე როგორც ხელოვანი. ამ მოგზაურობის დამადასტურებელი საბუთებია უამრავი ჩანახატი, აკვარელები და ძალიან საინტერესო ჩანაწერები, რომლებსაც დღესაც არ დაუკარგავთ მიმზიდველობა. გერმანელი ზოოლოგი ყველა საკუთარი განცდების შესახებ, არ მალავს ნანახით გამოწვეულ შთაბეჭდილებებს; მეცნიერისთვის ჩვეული მანერით აღწერს კავკასიის ბუნებას, გზად შეხვედრილ ქალაქებს, ეკლესია-მონასტრებს. მეტად საინტერესოდ აღწერს საქართველოში უცხოელთა მოღვაწეობის, მათთან სტუმრობის დეტალებს. გეოგრაფიულ სახელებში დაშვებულია უზუსტობები, თუმცა ეს ჩრდილს ვერ აყენებს მეცნიერის ჩანაწერებს.

სამი ევროპელის - ორი მხატვრის და ერთი მეცნიერის - შემოქმედება ნათელ წარმოდგენას უქმნის საზოგადოებას XIX საუკუნის კავკასიის შესახებ. მათ ნახატებში ცოცხლდება უმშვენიერესი პეიზაჟები, ხედები, ისტორიული მოვლენები, ხოლო ჩანაწერები კი მკითხველს ამ მხარეში ამოგზაურებს.

CAUCASUS IN RECORDS AND PAINTINGS OF 19TH CENTURY EUROPEANS

During the 19th century, the number of Europeans in the Caucasus increased significantly. Their purpose and sphere of activity in the region were different - they traveled, served the governments of the Russian Empire or other states, conducted scientific research, spied, etc. Some of them left Caucasian impressions to their descendants in the form of notes and drawings.

The creations of three Europeans who came to the Caucasus, including Georgia, with different missions are interesting: the paintings left by Heinrich Theodor Welle, a member of a scientific expedition organized by the St. Petersburg Academy of Sciences at the beginning of the century, are unique; Paintings and letters of the artist Teodor Horschelt, who fought against the peoples of the North Caucasus in 1858-1862, are important for studying the history of the Caucasian War. as part of the army of the Russian Empire; The drawings of Ernst Haeckel, a world-famous scientist, zoologist who came to Georgia on a trip in 1897, are made with amazing simplicity.

The 22-year-old German artist Heinrich Theodor Welle participated in an expedition to the Caucasus, organized by the St. Petersburg Academy of Sciences under the leadership of A. Musin-Pushkin (1799-1805), with a desire to get to know new countries or earn money. Along with compiling cartographic maps on the expedition, he always drew. His paintings with views of Georgia and landscapes of Tbilisi are exhibited in museums in Germany. Welle's records of his travels in the Caucasus have not yet been found. Judging by the signature of one painting, in 1802 the artist was already in Tbilisi. The German creator recorded what he saw and experienced during his traveling expeditions from Tbilisi in a number of paintings - in them you can see impressions of alien nature and amazingly beautiful architecture. Many of Welle's sketches and later finished brush paintings are marked "near Tiflis". In the spring of 1803, the artist set off on his journey to Armenia. Welle created the most beautiful paintings, seeing which a modern person travels through the Caucasus at the beginning of the 19th century.

Why did the German artist Theodor Horschelt fight so selflessly against the Caucasian people fighting for freedom and independence? His arrival was not only an artist's journey, as can be seen from his writings, which were published in Munich in 1880 in the form of a book – "Theodor Horschelt - his life and his work. Spain, Algeria, Caucasus". He fought together with the Russians for the conquest of the Caucasus and not only depicted battle scenes on canvas, but also described in detail other important events in his work. In the second and third chapters of the book - "Caucasus" - we get acquainted with the letters sent by the artist to Germany. He describes in detail the travel routes, nature, settlements, people, combat episodes, meetings with generals and other military figures, etc. The composition of the German artist has not been properly studied; Published scholarly studies focus on his work as an artist.

Selected Letters of Ernst Haeckel, edited by Georg Uschmann and Kurt Wedekind, published in 1972. The publishers note that Haeckel traveled not only as a scientist and researcher, but also as an artist. The documents of this trip are numerous sketches, watercolors and very interesting notes that have not lost their appeal even today. The German zoologist talks about his own feelings, does not hide the impressions caused by what he saw; In the usual manner for a scientist, he describes the nature of the Caucasus, the cities and temples-monasteries encountered on the way. The details of the activities of foreigners in Georgia and the details of visiting them are described very interestingly. Inaccuracies are allowed in geographical names, but this does not cast a shadow on the scientist's notes.

The works of three Europeans - two artists and one scientist - give the public a clear idea of the 19th century Caucasus. Beautiful landscapes, views, historical events come to life in their paintings, and notes take the reader on a journey through this region.

КАВКАЗ В ЗАПИСЯХ И КАРТИНАХ ЕВРОПЕЙЦЕВ XIX ВЕКА

В течение XIX-го века количество европейцев на Кавказе значительно увеличилось. Их предназначение и сфера деятельности в регионе были разными - они путешествовали, служили правительствам Российской империи или других государств, вели научные исследования, шпионили и т.д. Некоторые из них оставили своим потомкам кавказские впечатления в виде заметок и рисунков.

Интересны творения трех европейцев, приехавших на Кавказ, в том числе и в Грузию, с разными миссиями: картины, оставленные Генрихом Теодором Велле, участником научной экспедиции, организованной Петербургской Академией наук в начале века, уникальны; Для изучения истории Кавказской войны важны картины и письма художника Теодора Горшельта, воевавшего против народов Северного Кавказа в 1858-1862 гг. в составе армии Российской империи; Рисунки Эрнста Геккеля, ученого с мировым именем, зоолога, приехавшего в Грузию в путешествие в 1897 году, выполнены с удивительной простотой.

22-летний немецкий художник Генрих Теодор Велле участвовал в экспедиции на Кавказ, организованной Петербургской Академией наук под руководством А. Мусина-Пушкина (1799-1805), с желанием познакомиться с новыми странами или зарабатывать деньги. Наряду с составлением картографических карт в экспедиции он всегда рисовал. Его картины с видами Грузии и пейзажами Тбилиси выставлены в музеях Германии. Записи Велле о его путешествиях по Кавказу до сих пор не обнаружены. Судя по подписи одной картины, в 1802 году художник уже был в Тбилиси. Немецкий творец зафиксировал увиденное и пережитое во время своих выездных экспедиций из Тбилиси в ряде картин - в них можно увидеть впечатления от чужой природы и удивительно красивой архитектуры. Многие наброски Велле и более поздние законченные картины кистью имеют пометку «у Тифлиса». Весной 1803 года художник отправился в путь в Армению. Велле создал красивейшие картины, увидев которые современный человек путешествует по Кавказу начала XIX-го века.

Почему немецкий художник Теодор Горшельт так самоотверженно боролся с кавказским народом, борющимся за свободу и независимость? Его приезд был не только путешествием художника, что видно из его сочинений, который был издан в Мюнхене в 1880 году в виде книги – «Теодор Горшельт - его жизнь и его творчество. Испания, Алжир, Кавказ». Он сражался вместе с русскими за завоевание Кавказа и не только изображал на холсте батальные сцены, но и подробно описывал в своем произведении другие важные события. Во второй и третьей главах книги — «Кавказ» - мы знакомимся с письмами, отправленными художником в Германию. Он подробно описывает маршруты путешествий, природу, населенные пункты, людей, боевые эпизоды, встречи с генералами и другими военными деятелями и т. д. Сочинение немецкого художника должным образом не изучено; В опубликованных научных исследованиях внимание сосредоточено на его творчестве как художника.

Избранные письма Эрнста Геккеля под редакцией Георга Ушмана и Курта Ведекinda, опубликованные в 1972 году. Издатели отмечают, что Геккель путешествовал не только как ученый и исследователь, но и как художник. Документами этой поездки являются многочисленные зарисовки, акварели и очень интересные заметки, которые не утратили своей привлекательности и сегодня. Немецкий зоолог рассказывает о собственных ощущениях, не скрывает впечатлений, вызванных увиденным; В обычной для ученого манере он описывает природу Кавказа, города и храмы-монастыри, встречающиеся на пути.

Очень интересно описаны подробности деятельности иностранцев в Грузии и детали пребывания в гостях у них. В географических названиях допускаются неточности, но это не бросает тень на записи ученого.

Работы трех европейцев - двух художников и одного ученого – дает публике ясное представление о Кавказе XIX века. В их картинах оживают красивейшие пейзажи, виды, исторические события, а заметки уносят читателя в путешествие по этому региону.

სარჩევი

რევაზ აბაშია

იბერიულ-კავკასიურ ენათა ფონემატური სისტემის
დიაქრონიულ ცვლილებათა დინამიკის ზოგიერთი საკითხი 5

ელნურ ალისოი

ქართულ-აზერბაიჯანული და აზერბაიჯანულ-ქართული ლექსიკონების
ისტორიისათვის 7

ნუგზარ ანთელავა

ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის ეთნოლოგიური ასპექტები 8

გონელი არახამია

ახალი „ქართლის ცხოვრების“ ერთი ადგილის აღდგენისათვის 9

ნოდარ არდოტელი

სონორთა საკითხისათვის ნახურ-დადესტნურ ენებში 10

ნატო ახალაია

აქტიურ ზმნათა ერგატიული კონსტრუქციისათვის მეგრულსა
და ლაზურში 12

ნაირა ბეპიევი

ქართულ-ოსურ და ოსურ-ქართულ ზოგიერთ ნასესხობათა შესახებ 14

მარიამ ბეჟიტაშვილი

რელიგია, როგორც ეროვნული მენტალიტეტის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი
საზრისი ინგუშური პარემიების მიხედვით 15

მანანა ბუკია

კვლავ ქართველურ-აფხაზური ლინგვოკულტურული ურთიერთობის
ისტორიიდან 17

მზისა ბუსკივაძე

ფსევდოევროპული ნარატივი თანზიმათის მწერლობის თურქულ
ლიტერატურაში (აჰმედ მიდჰათ ეფენდი და რეჯაიზადე მაჰმუთ ექრემი) 18

თამარ გითოლენდია

მერაბ ნაჭყებია

აფხაზეთის განათლების პოლიტიკა გაზეთ „აფსნის“ ფურცლებზე
(1919-1921) 19

ნინო გოგიაშვილი შინაბერობას ამოფარებული სიყვარულის წყურვილის დრამატიზმი (გიორგი ლეონიძის „ფუფალას“ და ერიკ-ემანუელ შმიტის „ოსტენდელი მეოცნებეს“ მიხედვით)	21
მარიამ გურეშიძე ჩრდილოკავკასიელი სუფიების (რინდების) როლი რუსეთის იმპერიის დაპყრობითი ომის პერიოდში (XIX საუკუნის მეორე ნახევარი)	23
კარინა ვამლინგი კავკასიოლოგიური კვლევები შვედეთში	24
რუსუდან ზექალაშვილი საკუთარ სახელთა აპელატივაციის ერთი მარკერის შესახებ	25
დალი კანდელაკი კავკასია XIX საუკუნის ევროპელების ჩანაწერებსა და ნახატებში	27
ჯემალ კარალიძე რუსეთის გეოპოლიტიკა XVIII საუკუნეში და კავკასია	29
ემზარ კახიძე უახლესი არქეოლოგიური გათხრები ფიჭვნარის ძვ. წ. IV საუკუნის კოლხურ სამაროვნზე	32
გია კვაშილავა A კლასის ხაზოვანი წარწერების საერთოქართველურ ენაზე გაშიფრვის შესახებ: KA-TI – ჭურჭლის აღმნიშვნელი სახელი	33
ჯონი კვიციანი ბალანსის პრობლემა სამოქალაქო და ეთნიკური იდენტობის დინამიკის პროცესში საქართველოში	34
ხეთისო მამისიმედიშვილი ამირანის თქმულების ლაკური და ჩეჩნური ვერსიები	36
ანა მანაგაძე ევროპული წყაროები კავკასიის ომის შესახებ (XIX საუკუნის 30-50-იანი წლები)	38
მარიამ მანჯგალაძე ენობრივი პოლიტიკის საკითხები პუბლიცისტურ სტატიებში (1918-1921 წ.წ. საქართველო)	40

ნანა მაჭავარიანი	
-ბ, - ბა აფიქსთა ფუნქციები აფხაზურში	42
გიორგი მაჭარაშვილი	
ჩვენი ანუ „ჩვენი“ სიმბოლოები	44
ნუგზარ მგელაძე	
პატრონიმიული ორგანიზაციის აღმნიშვნელ სახელწოდებათა ქართულ-კავკასიური ტიპოლოგიური პარალელები	45
დამანა მელიქიშვილი	
ქართული ზმნის გრამატიკული, მორფო-სინტაქსური სისტემის სურათი	47
ჯულიეტა მესხიძე	
რა დარჩა ბალყარული სოფელ შიკიდან? ქაზიმ მეჩიევის მემორიალური მუზეუმის შესახებ	49
მანანა მიქაძე	
ბუნებრივი მოვლენების აღმნიშვნელი ზმნების თავისებურებებისათვის ქართულ ენაში	51
რუსუდან ნიშნიანიძე	
კავკასია – ერთი მითოლოგიური ხატ-სიმბოლოს მხატვრული გააზრება და ქართული ემიგრაციის მსოფლხედვა	53
დავით ოქროპირიძე	
შუა საუკუნეების პერიოდის ანდრია მოციქულის მისიონერული მოღვაწეობის ამსახველი ნარატიული წყარო „მიმოსვლა ანდრია მოციქულისა“ ივირონის მონასტერსა და „სამეფო აფხაზეთისაჲ“ შორის: რელიგიური ტექსტი და პოლიტიკური შედეგი	54
ნინო პოპიაშვილი	
ქალის სოციალური და კულტურული როლი ფოლკლორში	55
მაკა როინიშვილი	
გრამატიკული კლასის კატეგორია ბურუშაულ ენაში	56
ალექსანდრე როსტოვცევ-პოპიელი	
კიდევ ერთხელ ე. წ. „მეორეული იმპერფექტივიზაციისათვის“ მეგრულში	58
ნინო საბაძე	
ანგლო-საქსური ეპოსი „ბეოვულფი“ და კავკასიის ხალხთა მითოსი (შედარებითი ანალიზი)	60

ინგა სანიკიძე ჯერ-ყოფა [ჯერ-არს] ზმნური ფუძის სამართლებრივი შინაარსისათვის ძველი ქართული ძეგლების მიხედვით	62
დავით სართანია ივანე ჯავახიშვილის საუნივერსიტეტო კონცეფციის კავკასიოლოგიური ასპექტები	63
ქეთევან საყვეარაშვილი ევროპის იბერიულ ენათა დამწერლობის ორი ძირითადი პრობლემის შესახებ	71
ქეთევან სიხარულიძე გოლიათი ქალის სახე კავკასიურ ფოლკლორში	73
იური სულაბერიძე მ. ა. პოლიევკტოვის მოღვაწეობა საქართველოს სამეცნიერო დაწესებულებებში	74
ნესტან სულავა ტრაგიკული ეტიუდები ე. წ. ბორდერიზაციის სამყაროდან – გიორგი სოსიაშვილის მოთხრობა „ბოთე“	75
მარიამ სულიკაშვილი სამშობლოს კონცეპტი თანამედროვე ჩეჩენ პოეტთა შემოქმედებაში	77
ნარგიზ სურმანიძე ნინო ძნელაძე მირანდა თურმანიძე რკინის ხანის სამაროვნები სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოდან	79
სალომე სუხიაშვილი ფოლკლორული მოტივები იდრის ბაზორკინის რომანში „საუკუნეთა ბურუსიდან“	80
თამარ ფარჩუკიძე გელათის სახელწოდების ქართული და უცხოური კონტექსტები	82
მამია ფაღავა ზაზა შაშიკაძე შავშეთის ტოპონიმის ერთი თურქული წყარო	84

ნანა ფირცხალავა „კავკასიის არქეოგრაფიული კომისიის აქტების“ გამოქვეყნების ისტორიიდან	86
თამარ ფიცხელაური ფოლკლორული მოტივები ბაგრატ შინქუბას რომანში „უკანასკნელი უბიხი“	87
ეთერ ქავთარაძე ქართული ენის პრობლემები და საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება	89
ლია ქაროსანიძე ძველ ქართველ მთარგმნელთა ტერმინოლოგიური მეთოდები და თანამედროვე ტერმინოლოგიური მუშაობა	90
ქეთევან ქუთათელაძე დარუბანდი ქართულ წყაროებში	91
მედეა ღლონტი უკუფენილი სემანტიკა ძველი ქართული სინონიმური წყვილისა კაცი და ადამიანი (რწმენისა და ცოდნის გაერთიანებისათვის)	93
თამთა ღონდაძე ირმის სახე კავკასიურ ცნობიერებაში და მისი ლიტერატურული ფუნქცია ვაჟა- ფშაველას შემოქმედებაში	94
ვაჟა შენგელია ლეონტი ლუღიე ბგერათმესატყვისობათა შესახებ ჩერქეზულ ენებს შორის	95
იზა ჩანტლაძე რიხარდ ბერუგის „აღმოჩენები“ სვანეთში	96
ლელა ჩოთალიშვილი ანტიკური წყაროები მიკენური ეპოქის არაბერძენ ხალხთა შესახებ	99
მერაბ ჩუხუა ქართველური და დენე-სინო-კავკასიური ჰიპოთეზა	100
სოფიკო ჭაავა აკაკი შანიძისა და არნოლდ ჩიქობავას ინიციატივა კავკასიურ ენათა ინსტიტუტის დაარსების შესახებ (1924 წლის საარქივო მასალების მიხედვით)	104

რევაზ ჭანტურია	
ბასკოლოგიური სკოლის დაარსება საქართველოში	106
ვლადიმერ ჭელიძე	
მარიამ გერაძე	
ვაკო თევდორაძე	
სამხრეთ კავკასია-ახლო აღმოსავლეთის რეგიონთან თანამშრომლობის კონტექსტები (ევროკავშირის აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფარგლების გაფართოების ვექტორები)	107
რამაზ ხალვაში	
„ბერი მღვიმელის“ იდენტიფიკაციისათვის	108
ნანა ხოჭოლავა-მაჭავარიანი	
დავით ჭელიძე	
ხალხური ყოფის ასახვისათვის მცენარეთა ქართველურ სახელებში	110
ანა ხურცილავა	
ეტიმოლოგიური ონლაინლექსიკონების მუშაობის პრინციპი (ინგლისურ- და ესპანურენოვანი ლექსიკონების შედარების საფუძველზე)	114
ნიკო ჯავახიშვილი	
ჭანური წარმომავლობის ქართული/მთიულური გვარის – ოგბაიძეთა ისტორიიდან	115
კაე ჰისოკა	
ენასა და კულტურაში მსგავსება აინუსა და კავკასიელ ხალხებს შორის	116

CONTENTS

Adam Abdulkadyrov High-frequency nouns of the Chechen language	117
Ramazan Abdulmazhidov Relationship of the Georgian prince Alexander with Dagestanian communities: new Arabic sources	119
Kahraman Agayev Emin Mammadov Necropolis of pitcher burials of Azerbaijan in the ancient period	121
Nato Akhalaia Towards the ergative construction of active verbs in Megrelian and Laz	123
Zaynap Akhmadova The influence of the eastern poetic tradition on the lyrics of Ruslan Semenov	124
Patimat Alibekova From Georgian-Dagestanian-Iranian relations in the XIX century	125
Patimat Aliyeva Healing magic poetry of the Caucasian peoples	127
Elnur Alisoy For the history of Georgian-Azerbaijani and Azerbaijani-Georgian dictionaries	129
Ahmed Amirov Khasbat Tilakaeva Modern calendar holidays and rituals of the Avars of the Tsumada District of Dagestan	130
Nugzar Antelava Ethnological aspects of the Georgian-Abkhazian conflict	131
Goneli Arakhamia Towards the restoration of one place of new “Life of Georgia”	132
Nodar Ardoteli On the sonors in Nakh-Daghestanian languages	133
Hamzat Ataev On the contacts of the population of the North-Eastern Caucasus with the tribes of the eastern and central regions of the South Caucasus in the Middle Bronze Age	135

Ayshat Badaeva Models of verbal inflection in the Chechen language	136
Zaira Badaeva Comparative analysis of the English verb forms of the continuous group with the corresponding Chechen forms	139
Sarkhan Bashirov Towards the ethno-religious composition of the population of the Gabala District of Azerbaijan in 1824 (according to Nukh's cameral descriptions and Sheiki province for 1824)	141
Patimat Bektemirova Reflection of the influence of the Georgian language in phraseological units, proverbs and sayings of Bezhta language	142
Naira Bepievi About some Georgian-Ossetian and Ossetian-Georgian borrowings	146
Natalya Bechastnova Amin Shadyzhev Ahmed Saraliyev King Tamar of Georgia as a significant figure in Georgian history	147
Natalya Beschastnova Amin Shadyzhev Sociocultural features of intercultural communications: the history of Georgian-Vainakh relations	149
Vladimir Besolov Landscape and climate, anthropological appearance and language, traditional architecture of the inhabitants of the Greater Caucasus as a universal creative constant determining the biosphere and generative memory of ancestors and a triune ethno-cultural-ecological symbiosis of mountain peoples (VII/VI thousand BC – XX century AD)	150
Mariam Bezhitashvili Religion as one of the most important aspects of national mentality according to the Ingush paremiyas	153
Marina Bogatyreva Ingush temple of Thaba-Yerdy as a masterpiece of Georgian and Byzantine architecture	154
Marina Bogatyreva Mahmud Khazbiev Economic, political and cultural relations between Vainakhs and Georgians	156

Idris Bulatbiev Hurrian <i>shavushka</i> (<i>šauška</i> // <i>ša(w)uška</i>): the structure and genesis of the theonym	157
Manana Bukia Again from the history of Kartvelian-Abkhazian linguo-cultural relations	159
Mzisa Buskivadze Pseudo-European narrative in Tanzimat Turkish literature (Ahmet Mithat Efendi and Recaizade Mahmud Ekrem)	160
Gerd Carling Filip Larsson Language contact in proto-languages. An overview of the possible situation of contact between Proto-Indo-European and Caucasian proto-families	161
Sofiko Chaava Initiative of Akaki Shanidze and Arnold Chikobava about the establishment of the Institute of Caucasian languages (according to archival materials of 1924)	163
Iza Chantladze Richard Bærug's "discoveries" in Svaneti	164
Revaz Chanturia Development of Bascollogical studies in Georgia	166
Vladimir Chelidze Mariam Geradze Vako Tevdoradze Contexts of cooperation with the South Caucasus-Middle East region (vectors of expanding the scope of the EU's eastern partnership)	167
Lela Chotalishvili Ancient sources about non-Greek peoples during the Mycenaean period	168
Merab Chukhua Kartvelian and Dené-Sino-Caucasian hypothesis	169
Suleyman Demelkhanov Wolf/dog as one of the oldest symbols of cultural and historical ties of the Georgian and Ghechen peoples	172
Suleyman Demelkhanov Abdul Abumuslimov Georgian-Chechen cultural and historical ties in the XVI-XIX centuries	173
Ayshat Denilkhanova The image of an adult in the literary fairy tale "The Little Prince" in the work of A. De Saint-Exupery	175

Ibrahim Dibiurov Dagestani languages of the Alazani Valley (areal status)	176
Lydia Dovletkireeva Symbolism of nationally significant animal concepts of the Chechen linguistic picture of the world in folklore and artistic works	177
Ayshat Dzyba Motives of nostalgia in the works of Mikhail Lokhvitsky (Adjuk-Girey) in the context of Abkhaz-Adyge literatures	179
Leichy Garsayev Marina Bogatyreva Khoja-Ahmed Garasayev Famous military figures of Jordan Chechen invasion	181
Leichy Garsayev Marina Bogatyreva Khoja-Ahmed Garasayev Main routes and stages of movement Chechens-Cuhajirs to Turkey in 1865	183
Leichy Garsayev Shakhrudin Gafurov Khoja-Ahmed Garasayev Deportation of Chechens to the Ottoman Empire in 1865	185
Marem Garsayeva Factors affecting language loss	187
Medea Ghlonti The hidden semantics of the Old Georgian synonymous pair <i>ḱaci</i> and <i>adamiani</i> “man” (for uniting faith and knowledge)	189
Tamta Ghonghadze The image of a deer in the Caucasian consciousness and its literary function in the work of Vazha-Pshavela	190
Tamar Gitolendia Merab Nachqebia The education policy of Abkhazia on the pages of “Apsni” newspaper (1919-1921)	191
Nino Gogiashvili Dramatism of the thirst for love hidden behind being a spinster (based on Giorgi Leonidze’s “Pupala” and Eric-Emmanuel Schmitt’s “The Dreamer of Ostend”)	193
Nigar Gozalova Russian diplomats in the Afshars’ State	194

Mariam Gureshidze The role of the North Naucasian Sufis (Rinds) during the period of the Russian empireconquest war (second half of the XIX century)	196
Marzhanat Hajiakhmedova Stylistic features of Avar folk ballads	197
Mahomedkamil Hajiev Mahomed Murtazaliev Modern calendar holidays and rituals of the Andians	199
Taiba Hajimuradova Qizler Mahomederova The play “Folk singer said” by Tagir Khryugsky and Kiyas Medzhidov	200
Saida Harunova Ayshat Mahomedova To the description of museum collections of Dagestan carpets	202
Shahban Hapizov The question of the dating of the construction of the Datuna church and the role of Christianity in the Avar Nutsaldom (Kingdom of Sarir) of the VII-XIV centuries.....	204
Uzlipat Hasanova Leyla Aliyeva “The Code of Laws of the Kaitag Utsmiya” as a means of representing linguistic and cultural realities	206
Bariyat Hazueva Ontology of the artistic creativity of the Chechen poet Shaikha Arsanukayev	208
Kae Hisaoka Similarities between the Ainu and Caucasian peoples in language and culture	210
Patimat Ibrahimova Mulk as one of the forms of land ownership and land use in Dagestan	211
Zaira Ibragimova Watermarks on paper of Dagestan arabographic manuscripts of the late XVI-XVII cc.	213
Sayd-Hamzat Ireziyev The process of labialization of vowels in the structure of nouns formed using the suffix <i>-m-</i> in dialects of the Chechen language	214
Sultan Isayev Azamat Akhmarov Monuments of ancient Georgian writing from Mountainous Chechnya	216

Roza Isayeva The Scientific Local History Society of the Chechen autonomous region and the development of Chechen linguistics: the end of the 20s of the XX century	218
Almaz Ismailova The history of Georgia in the XIX – early XX centuries in Pre-Revolutionary and Soviet historiography	219
Maka Ismailova Zaza Shadukaeva Autobiographism of M.-S. Gadaev’s poetry	221
Luiza Israilova Some categories of comparisons in the Chechen language	223
Tahmina Jabaeva The political situation of the Kumyk feudal possessions of Dagestan in the XVIII – early XIX centuries	225
Salman Jamirzaev Towards the trend of coexistence of Caucasian peoples: ethnolinguistic content	227
Niko Javakhishvili From the history of Mtiuleti/Georgian surname Ogbaide of Laz origin	228
Emzar Kakhidze Recent archaeological excavations at the Pichvnari IV century BC Colchian cemetery	229
Dali Kandelaki Caucasus in records and paintings of XIX century Europeans	230
Jemal Karalidze Geopolitics of Russia in the XVIII century and the Caucasus	232
Lia Karosanidze Terminological methods of ancient Georgian translators and modern terminological work	234
Eter Kavtaradze Georgian language issues and the historic and ethnographic society of Georgia	235
Ibrahim Khabaev Zezva Gaprindauli: from Bakhtioni to “Zezvaoba”	236
Aysa Khalidov Formation and morphological signs of participles of the Chechen language	238

Rashidat Khalidova Influence of ethnic culture and language on verbal communication of bi-polylingual Dagestanians	240
Aset Khalikova Dialecticisms of the Sharoish dialect of the Chechen language	241
Madina Khalikova The concept of “homeland” in the linguistic picture of the world of the classic of Chechen literature S. Gatsaev	243
Sabina Khanbalaeva Tense-aspect relations in the Lezgi language in comparison with the Russian and English languages	245
Boris Kharsiev On the issue of spreading the influence of medieval culture of Georgia to neighboring territories	247
Boris Kharsiev On the question of the language, anthropology and culture of the Ingush	248
Nana Khocholava-Machavariani Davit Chelidze Towards the reflection of folk life in the Kartvelian names of plants	250
Fatimet Khuako Story and image trends saved in M. Lokhvitsky’s diology	253
Ana Khurtsilava Principles of working of online etymological dictionaries(on the basis of English and Spanish dictionaries comparison)	255
Maret Kilabova The author’s characteristic of his own literary and aesthetic concept and creative individuality of the Chechen writer M. E. Beksultanov	256
Ketevan Kutateladze Daruband in Georgian sources	258
Asfar Kuyok Mythoepic image of the blacksmith in Adyghe and Georgian folklore	260
Maryet Kuyok Past in the present: Nurbiy Lovpache	262
Gia Kvashilava On decipherment of the inscriptions of linear A in the Common Kartvelian language: <i>ka-ti</i> – a vessel for liquid	264

Joni Kvitsiani The problem of balance in the process of civil and ethnic identity dynamics in Georgia	265
Giorgi Macharashvili Our i. e. “our” symbols	267
Nana Machavariani The functions of the affixes -b , -ba in Abkhazian	268
Mazhid Magdilov Mahomedkhan Magomedkhanov Ethno-linguistic processes in Dagestan: a panoramic view	269
Raisat Magdilova Persisms in paremiological units of the Archin language	271
Mahomedkhan Mahomedkhanov Archi people: anthropology of multilingualism	273
Zulaykhat Mallaeva On the question of the status of causality in the Dagestan languages	275
Khvtiso Mamisimedishvili Lakian and Chechen versions of the legend about Amirani	276
Rena Mammadova Unification of religions in the Empire of Nadir Shah Afshar	277
Ana Managadze European sources about the Caucasian War (30s-50s of the XIX century)	278
Mariam Manjgaladze Issues of language policy in publicistic articles (1918-1921 Georgia)	279
Elleonora Maremukova Linguistic projection of ethnocultural information in languages with different structures	280
Julietta Meskhidze What is left of the Balkar village of Shyqy? About Kyazimmechiev Memorial Museum	282
Nugzar Mgeladze Georgian-Caucasian typological parallels of the names of patronymic Organization	283
Manana Mikadze Meteorological verbs in Georgian language	284

Maisarat Musayeva Saida Harunova Some of the Dagestan beliefs about the causes of mental illness and the means of their treatment	286
Tamara Nemchinova Tbilisi – crossroads of cultures: the city as a text	287
Rusudan Nishnianidze Caucasus – an artistic understanding of one mythological icon-symbol and worldview of Georgian emigration	288
Davit Okropiridze The narrative source of the missionary work of the Apostle Andrew in the Middle Ages, “The journey of The Apostle Andrew” between the monastery of Ivion and the “Kingdom of abkhazia”: religious text and political outcome	289
Mamia Paghava Zaza Shashikadze One Turkish source of Shavsheti’s toponymy	290
Tamar Parchukidze Georgian and foreign contexts of the name of Gelati	292
Sergey Pazov Abaza language: formation and development of writing	293
Petimat Petirova The image of Maylha-Azni in Chechen folklore	295
Nana Pirtskhalava From the history of the publication of “Acts of the Archaeological Commission of the Caucasus”	297
Tamar Pitskhelauri Folklore motifs in Bagrat Shinkuba’s novel “The last of the Ubykh”	298
Nino Popiashvili The social and cultural role of women in folklore	299
Naila Ramazanova New level of strategic partnership between Azerbaijan and Uzbekistan	300
Vakha Rasumov The origin and formation of Chechen literature	301
Maka Roinishvili Grammatical class category in Burushaski language	303

Alexander Rostovtsev-Popiel

Once more time on the so-called “secondary imperfectivization”
in Megrelian 305

Leila Rustamova

The history of ancient metallurgy: one of the topical issues of
Azerbaijan archaeology 306

Nino Sabadze

Anglo-Saxon epic “Beowulf” and the myth of Caucasian peoples
(comparative analysis) 308

Inga Sanikidze

On legal content of ჯერ-ყოფა [ჯერ არს] (jer q’opa [jer ars])
verbal stem according to Old Georgian monuments..... 309

Ruslan Seferbekov

A pre-wedding ritual of Gumbet Avars: Doll exchange 310

Khedi Selmurzayeva**Ayub Abubakarov****Aset Dudayeva**

Phonetic features in the formation of temporary forms from the verbs *la’aⁿ* “want, desire”,
xa’aⁿ “know” in dialects of the Chechen language..... 311

Vazha Shengelia

Leontie Lhuillier on sound correspondences among the Circassian
languages 313

Vitaliy Shtybin

The influence of Muhajirism and internal administrative references
on the migration pattern of the North Caucasus in the 1860-80s 314

Ketevan Sikharulidze

Image of giant women in Caucasian folklore 315

Salome Sukhiashvili

Folk motifs in Idris Bazorkin’s novel “From the burrow of centuries” 316

Iuri Sulaberidze

M. A. Polievktov activities in scientific institutions of Georgia 317

Nestan Sulava

The so-called tragic etudes from the world of bordering –
Giorgi Sosiashvili’s story “Bothe” 318

Mariam Sulikashvili

Concept of homeland in the works of the modern Chechen authors 319

Nargiz Surmanidze Nino Dzneldze Miranda Turmanidze Iron age burial grounds from Southwestern Georgia	320
Zainab Tajibova comparative analysis of phraseological units with the component “life experience” (on the material of Lezgin, Russian, English and German languages)	321
Yana Tcheckhanovets Georgian archaeology of the holy land: new insights	323
Goshsim Tuguz Studying the native language in the conditions of globalization	324
Larisa Tuptsokova Modern methods of distance learning of the Circassian language as a perspective for the preservation and development of the language	327
Arbi Vagapov Several new Kartvelian-Nakh lexical similarities	328
Karina Vamling Caucasological studies in Sweden	330
Aygul Zakirova Number agreement in the Nakh-Dagestanian languages	331
Madina Zakrailova Vowel changes in the structure of the verb <i>xa'a</i> “to know” in the Veden dialect	333
Rusudan Zekalashvili about one of the markers showing appellativation of the proper nouns	334

СОДЕРЖАНИЕ

Рамазан Абдулмажидов

Взаимоотношения грузинского Царевича Александра
с дагестанскими общинами: новые арабоязычные источники 336

Адам Абдулкадыров

Высокочастотные имена существительные чеченского языка 338

Гахраман Агаев

Эмин Маммадов

Некрополи кувшинных погребений Азербайджана: период античности 340

Патимат Алибекова

Из грузинско-дагестанско-иранских связей в XIX в. 342

Патимат Алиева

Лечебная магическая поэзия народов Кавказа 344

Эльнур Алисой

К истории грузино-азербайджанского и азербайджано-грузинского
словарей 346

Ахмед Амиров

Хасбат Тилакаева

Современные календарные праздники и обряды аварцев
Цумадинского района Дагестана 347

Нугзар Антелава

этнологические аспекты грузино-абхазского конфликта 348

Нодар Ардотели

К вопросу соноров нахско-дагестанских языках 349

Гамзат Атаев

О контактах населения Северо-Восточного Кавказа с племенами
восточных и центральных областей Южного Кавказа
в эпоху Средней бронзы 351

Зайнап Ахмадова

Влияние восточной поэтической традиции на лирику
Руслана Семенова 353

Гюльпери Ахмедова

Стеклянные украшения средневекового города Шамкире
(период XI – первой половины XIII века) 354

Айшат Бадаева Модели глагольного словоизменения в чеченском языке	356
Заира Бадаева Сопоставительный анализ глагольных форм группы continuous английского языка с соответствующими формами в чеченском языке	359
Сархан Баширов Об этнорелигиозном составе населения Габалинского района Азербайджана за 1824 г. (по данным камерального описания г. Нуха и Шекинской провинции за 1824 г.)	361
Патимат Бектемирова Отражение влияния грузинского языка во фразеологизмах, пословицах и поговорках бежтинского языка	362
Наира Бепиева О некоторых грузино-осетинских и осетино-грузинских заимствованиях	364
Владимир Бесолов Ландшафт и климат, антропологический облик и язык, традиционная архитектура обитателей Большого Кавказа как детерминирующая биосферой и генеративной памятью предков универсальная творческая константа и триединый этно-культурно-экологический симбиоз горских народностей (VII/VI тыс. до н. э. – XX век н. э.)	365
Наталья Бесчастнова Амин Шадыжев Социокультурные особенности межкультурных коммуникаций: история грузино-вайнахских отношений	369
Наталья Бесчастнова Амин Шадыжев Ахмед Саралиев Грузинская царица Тамара как знаковая фигура в истории Грузии	370
Марзият Биданок Стиль изложения в повести Михаила Лохвицкого «Громовой гул»	372
Марина Богатырёва Ингушский храм Тхаба-Ерды как шедевр грузинской и византийской архитектуры	374
Марина Богатырёва Махмуд Хазбиев Экономические, политические и культурные связи между вайнахами и Грузией	376

Идрис Булатбиев Хурритская <i>Шавушка</i> (šauška // ša(w)uška): структура и генезис теонима	377
Мзиса Бускивадзе Псевдоевропейский нарратив в литературе Танзимата (Ахмед Мидхат Эфенди и Реджаизаде Махмут Экрем)	379
Арби Вагапов Несколько новых картвело-нахских лексических сходств	380
Эльнур Валиев Следы зороастризма в материальной культуре (торевтика, ритон, грифон) Кавказской Албании в эпоху раннего средневековья	382
Карина Вамлинг Кавказологические исследования в Швеции	385
Маржанат Гаджихмедова Стилистические особенности аварских народных баллад	386
Магомедкамиль Гаджиев Магомед Муртазалиев Современные календарные праздники и обряды андийцев	388
Таиба Гаджимурадова Кизлер Магомедерова Пьеса «Ашуг Саид» Тагира Хрюгского и Кияса Меджидова	389
Лейчий Гарсаев Марина Богатырёва Ходжа-Ахмед Гарасаев Главные маршруты и этапы передвижения чеченцев-мухаджиров в Турцию в 1865 г.	391
Лейчий Гарсаев Марина Богатырёва Ходжа-Ахмед Гарасаев Известные военные деятели Иордании чеченского происхождения	393
Лейчий Гарсаев Шахрудин Гапуров Ходжа-Ахмед Гарасаев Депортация чеченцев в Османскую империю в 1865 г.	395
Марем Гарсаева Факторы, влияющие на утрату языка	397

Нина Гарунова Мухтар Абдулпатахов Город-крепость Кизляр как важный духовный центр грузинского населения на Северном Кавказе (первая половина XVIII в.)	399
Саида Гарунова Айшат Магомедова К описанию музейных коллекций дагестанских ковров	401
Узлипат Гасанова Лейла Алиева «Свод законов Кайтагского Уцмийа» как средство репрезентации лингвокультурных реалий	403
Нигяр Гёзалова Русские дипломаты при дворе Надир Шаха Афшара	405
Тамар Гитолендия Мераб Начкебия Политика образования Абхазии на страницах газеты «Апсны» (1919-1921)	407
Медея Глонти Скрытая семантика древнегрузинской синонимной пары <i>ḳaṣi</i> и <i>adamiani</i> «человек» (для объединения веры и знания)	409
Нино Гогиашвили Драматизм жажды любви, скрывающийся за состоянием души старой девы (по рассказу Георгия Леонидзе «Фуфала» и новелле Эрика-Эмманюэля Шмитта «Мечтательница из Остенде»)	410
Тамта Гонгадзе Образ оленя в кавказском сознании и его литературная функция в творчестве Важа-Пшавелы	411
Евгения Горюшина От Великой отечественной до Второй мировой войны: постсоветская историография в Грузии	412
Зухра Гучетль Адыгейский язык в условиях полиэтнического региона (на материале социологических исследований в Республике Адыгея)	414
Ричард Данакари Роберт Мобили Рафик Данакари Глобализация и регионализация как факторы сохранения бытия и идентичности современных этнических групп (на примере удин)	419

Сулейман Демелханов Волк/собака как один из древнейших символов культурно-исторических связей грузинского и чеченского народов	421
Сулейман Демелханов Абдул Абумуслимов Грузино-чеченские культурно-исторические связи в XVI-XIX вв.	423
Айшат Денильханова Образ взрослого человека в литературной сказке «Маленький принц» в творчестве А. Де Сент-Экзюпери	425
Тахмина Джабаева Политическое положение кумыкских феодальных владений Дагестана в XVIII – начале XIX вв.	427
Нико Джавахишвили Из истории грузинской фамилии Огбаидзе – мтиулского рода лазского происхождения	429
Салман Джамирзаев К тенденции сосуществования кавказских народов: этнолингвистический контент	430
Айшат Дзыба Мотивы ностальгии в творчестве Михаила Лохвицкого (Аджук-Гирея) в контексте абхазо-адыгских литератур	431
Ибрагим Дибиров Дагестанские языки Алазанской долины (ареальный статус)	433
Лидия Довлеткиреева Символика национально значимых анималистических концептов чеченской языковой картины мира в фольклоре и художественных произведениях	434
Айгуль Закирова Согласование по числу в нахско-дагестанских языках	436
Мадина Закраилова Изменения гласных в структуре глагола <i>ха'а</i> «знать» в веденском говоре	438
Русудан Зекалашвили Об одном маркере апелляции собственных имен	439
Заира Ибрагимова Водяные знаки на бумаге дагестанских арабографических рукописей конца XVI-XVII вв.	440

Патимат Ибрагимова Мульк как одна из форм землевладения и землепользования в Дагестане	441
Сайд-Хамзат Ирезиев Процесс лабиализации гласных в структуре имён существительных, образованных с помощью суффикса -m- в диалектах чеченского языка	443
Султан Исаев Азамат Ахмаров Памятники древнегрузинской письменности из Горной Чечни	445
Шамхалдибир Исаев Современные проблемы функционирования андийских языков	447
Роза Исаева Научное краеведческое общество Чеченской автономной области и развитие чеченского языкознания: конец 20-х гг. XX в.	448
Алмаз Исмаилова История Грузии в XIX – начале XX вв. в дореволюционной и Советской историографии	450
Мака Исмаилова Заза Шадукаева Автобиографизм лирики М.-С. Гадаева	452
Луиза Исраилова Некоторые разряды сравнений в чеченском языке	454
Этер Кавтарадзе Проблемы грузинского языка и Историко-этнографическое общество Грузии	457
Дали Канделаки Кавказ в записях и картинах европейцев XIX века	458
Лия Каросанидзе Терминологические методы древних грузинских переводчиков и современная терминологическая работа	460
Джемал Каралидзе Геополитика России в XVIII веке и Кавказ	461
Эмзар Кахидзе Недавние археологические раскопки на Колхидском могильнике Пичвнари IV века до н. э.	463

Зуфира Киева Структурно-грамматическая организация фразеологических единиц в ингушском языке	464
Марет Килабова Авторская характеристика собственной литературно-эстетической концепции и творческой индивидуальности чеченского писателя М. Э. Бексултанова	466
Дмитрий Кириченко Искусственно деформированный череп из некрополя Кухуроба	468
Кетеван Кутателадзе Дарубанд в грузинских источниках	471
Асфар Куёк Мифопоэтический образ кузнеца в адыгском и грузинском фольклоре	473
Марьет Куёк Прошлое в настоящем: Нурбий Ловпаче	475
Мажид Магдилов Магомедхан Магомедханов Этноязыковые процессы в Дагестане: панорамный обзор	477
Раисат Магдилова Персизмы в паремиологических единицах арчинского языка	479
Даниял Магомедов Семантическая и грамматическая структура простого предложения в аварском языке	481
Магомед А. Магомедов Меседу Магомедова Проблемы диалектологического исследования языков Дагестана	485
Магомед И. Магомедов Особенности функционирования личных местоимений в аварском языке	487
Адигат Магомедова Концепт «дом», «семья», «очаг» в разносистемных языках	491
Адигат Магомедова Самобытность аварской языковой картины мира	493
Адигат Магомедова Национально-культурный компонент в аварских паремиологических единицах	495

Зайнаб Магомедова Коллекция эпистолярных документальных источников Фонда восточных рукописей	497
Хадижат Магомедова Семантические особенности зоонимов в составе аварских пословиц и поговорок	499
Магомедхан Магомедханов Арчибцы: антропология многоязычия	501
Георгий Маджарашвили Наши т. е. «наши» символы	503
Зулайхат Маллаева К вопросу о статусе каузальности в дагестанских языках	504
Рена Мамедова Объединение религий в империи Надир-Шаха Афшара	506
Хвтисо Мамисимедишвили Лакская и чеченская версии сказания об Амирани	507
Бадирджахан Маммадова Металлические изделия из металла, найденные в Шеки как часть Ганых-Алазанской археологической культуры Кавказа	508
Анна Манагадзе Европейские источники о Кавказской Войне (30-50-е гг. XIX века)	510
Мариам Манджгаладзе Вопросы языковой политики в публицистических статьях (1918-1921 гг. Грузия)	511
Эллеонора Маремукова Лингвистическая проекция этнокультурной информации в языках с различной структурой	512
Нана Мачавариани Функции аффиксов -b , -ba в абхазском языке	514
Нугзар Мгеладзе Грузинско-кавказские типологические параллели наименований патронимических организации	516
Джультета Месхидзе Что осталось от балкарского аула Шики? О мемориальном музее Кязима Мечиева	518
Манана Микадзе Метеорологические глаголы в грузинском языке	520

Роберт Мобили Удины в христианской наследии албанской (кавказской) церкви	522
Майсарт Мусаева Саида Гарунова Из дагестанских поверий о причинах душевных болезней и средствах их исцеления	524
Шамиль Наджафов Археологические исследования на поселение Гемигая Газахский район	525
Тамара Немчинова Тбилиси – перекресток культур: город как текст	527
Русудан Нишнианидзе Кавказ – художественное осмысление одной мифологической иконы-символа и мировоззрение грузинской эмиграции	528
Давид Окропиридзе Нарративный источник миссионерской деятельности апостола Андрея в средние века, «Путешествие апостола андрея» между Иверским монастырем и «Царством Абхазия»: религиозный текст и политический итог	529
Мамиа Пагава Заза Шашикадзе Об одном турецком источнике топонимики Шавшети	530
Сергей Пазов Абазинский язык: становление и развитие письменности	532
Тамар Парчукидзе Грузинские и иноязычные контексты названия «Гелати»	534
Махаббат Пашаева Миссионерский путь первых христианских проповедников в Кавказской Албании	536
Петимат Петирова Образ Маълха-Аьзни в чеченском фольклоре	538
Нана Пирцхалава Из истории издания «Актов археологической комиссии Кавказа»	541
Тамар Пицхелаури Фольклорные мотивы в романе Баграта Шинкубы «Последний из Ушедших»	542

Нино Попиашвили Социальная и культурная роль женщины в фольклоре	543
Наиля Рамазанова Новый уровень стратегического партнерства между Азербайджаном и Узбекистаном	544
Ваха Расумов Зарождение и становление чеченской литературы	545
Мака Роинившили Категория грамматического класса в бурушаском языке	547
Александр Ростовцев-Попель Еще раз о так называемой «вторичной имперфективации» в мегрельском	549
Лейла Рустамова История древней металлургии: один из актуальных вопросов археологии Азербайджана	550
Нино Сабадзе Англо-саксонский эпос «Беовульф» и миф кавказских народов (сравнительный анализ)	552
Инга Саникидзе К правовому содержанию глагольной основы ჯერ-ყოფა/ჯერ-აზღ (джер хопа /джер арс) – <i>необходимо, надо, нужно, должно,</i> <i>позволительно, следует</i> – по древнегрузинским памятникам	553
Кетеван Сихарулидзе Образ женщины-великанши в кавказском фольклоре	555
Хеди Сельмурзаева Аюб Абубакаров Асет Дудаева Фонетические особенности при образовании временных форм от глаголов <i>la'an</i> «хотеть, желать», <i>ha'an</i> «знать» в диалектах чеченского языка	556
Руслан Сефербеков Об одном предсвадебном обряде аварцев гумбета: кукольный дарообмен	558
Юрий Сулаберидзе Деятельность М. А. Полиевктова в научных учреждениях Грузии	559
Нестан Сулава Трагические этюды из т. н. мира приграничья – рассказ Гиоргия Сосиашвили «Ботэ»	561

Мариам Суликашвили Понятие родины в творчестве современных чеченских поэтов	562
Наргиз Сурманидзе Нино Дзнеладзе Миранда Турманидзе Могильники Железного века из Юго-Западной Грузии	563
Саломе Сухиашвили Народные мотивы в романе Идриса Базоркина «Из тьмы веков»	564
Зайнаб Таджибова Сопоставительный анализ фразеологических единиц с компонентом «жизненный опыт» (на материале лезгинского, русского, английского и немецкого языков)	565
Гошсим Тугуз Изучение родного языка в условиях глобализации	567
Лариса Тупцокова Современные методы дистанционного обучения черкесскому языку как перспектива сохранения и развития языка	570
Ибрагим Хабаев Зезва Гаприндаули: от Бахтриони до «Зезваоба»	571
Барият Хазуева Онтология художественного творчества чеченского поэта Шайхи Арсанукаева	573
Мадина Хакуашева Альтернативная система обучения родным языкам КБР	575
Айса Халидов Образование и морфологические признаки причастий чеченского языка	579
Рашидат Халидова Влияние этнической культуры и языка на вербальное общение би-полилингвальных дагестанцев	581
Асет Халикова Диалектизмы шаройского диалекта чеченского языка	583
Мадина Халикова Концепт «родина» в языковой картине мира классика чеченской литературы С. Гацаева	585
Сабина Ханбалаева Видовременные отношения в лезгинском языке в сопоставлении с русским и английскими языками	587

Шахбан Хапизов

К вопросу о датировке Датунской церкви и истории христианства
в аварском Нуцальстве (царство Сарир) VII-XIV вв. 589

Борис Харсиев

К вопросу о распространении влияния средневековой культуры Грузии
на сопредельные территории 591

Борис Харсиев

К вопросу о языке, антропологии и культуры ингушей 592

Борис Харсиев**Лёля Кодзоева**

К вопросу о этногенезе гIалгIа – ингушей 594

Каэ Хисаока

Сходство между айнами и кавказскими народами в языке и культуре 600

Фатимет Хуако

Сбереженные в диалогии М. Лохвицкого сюжетно-образные тенденции 601

Софико Чаава

Инициатива Акакия Шанидзе и Арнольда Чикобава об основании
Института кавказских языков (по архивным материалам 1924 года) 603

Реваз Чантуриа

Становление баскологической школы в Грузии 604

Владимир Челидзе**Мариам Герадзе****Вако Тевдорадзе**

Контексты сотрудничества Южно Кавказская-Ближневосточного региона
(векторы расширения сферы восточного партнерства Евросоюза) 605

Яна Чехановец

Грузинская археология святой земли: новые находки 606

Лела Чоталишвили

Античные источники о негреческих народах Микенской эпохи 607

Мераб Чухуа

Картвельская и Дене-Сино-Кавказская гипотеза 608

Важа Шенгелиа

Леонтий Люлье о звукосоответствиях между черкесскими языками 611

Виталий Штыбин

Влияние мухаджирства и внутренних административных ссылок
на миграционную картину Северного Кавказа в 1860-80-е годы 612

Исрафил Эфендиев

Диана Магомедова

Ономатопозитические глаголы в системе лезгинской лексики 613

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა